

Bemutatkozik a nonprofit kutatócsoport

Intézményektől és politikai irányzatoktól független kutatócsoportunk, melyben ma mintegy 20 kutató vesz részt, 1990 elejétől kezdett együtt-dolgozni. A gazdaságnak azt a területét vizsgáljuk, ahol a közeljövőben, az átalakuló társadalmi és politikai viszonyok következtében, a legtöbb — a mindennapokat is érintő — változás várható. A régi, megváltozva is fennmaradó állami ellátási rendszerek (az egészségügy, a szociálpolitika, az oktatás, a kulturális szolgáltatások és a tudományos kutatás) és az e területeken is növekvő számban megjelenő nyereség-orientált szervezetek határára található *nonprofit intézmények* elméleti sajátosságait és gyakorlati, szabályozási, működési jellegzetességeit vizsgáljuk.

Kiindulási pontjaink a Magyarországon is egyre inkább terjedő „klasszikus” nonprofit szervezetek (alapítványok, egyesületek) működési tapasztalatainak összegyűjtése, a hagyományos költségvetési formák — ezen belül is az úgynevezett elkülönített állami pénzalapok — kritikai elemzése a külföldi gyakorlat tanulságainak feldolgozása, a hazai történelmi előzmények rendszerezése és bemutatása.

Kutatócsoportunk részt vesz egy olyan nagy, jelentős nemzetközi projekt munkájában, amely 12 országra terjed ki, és amelynek célja a kölcsönös tapasztalatszerzésen túl, empirikus és elméleti összehasonlítások, elemzések elkészítése.

Kutatásunk témakörei a következőképpen csoportosíthatók:

— *Nonprofit elméletek.* A nonprofit szektor társadalmi szerepe, hatása és a gazdasági rendszerekbe történő illeszkedése.

— *Hazai történet.* A XIX. század végétől kezdődően megjelenő nonprofit formák leírása és az „államosítás” következményeinek feltárása.

— *A nonprofit szektor kiépülésének útjai és módzatai.* Működési és szabályozási kérdések. Jogi, költségvetési, adózási, gazdálkodási sajátosságok, kötöttségek és fejlesztési javaslatok.

Mindezek alapján kutatócsoportunk elméleti munkák megjelentetésével, a gazdasági szabályozás változtatásainak megalapozásával, szakértői vélemények kialakításával, oktató, ismeretterjesztő és tanácsadói tevékenységgel kíván hozzájárulni ezen gazdasági és politikai szempontból fontosnak tartott — szervezeti formák terjedéséhez.

Dr. Harsányi László
a Nonprofit kutatócsoport vezetője
Telefon: 135-57-95

Címünk: Nonprofit Kutatócsoport (Gazdaságkutató Intézet)
Budapest, 1024. Keleti Károly u. 5—7.
Postacím: 1525 Budapest, Pf. 51.

Program on Nonprofit Organizations

(Institution For Social and Policy Studies,
Yale University)

A PONPO, ahogy a patinás Yale egyetem kutatóprogramját nevezik amerikai nonprofit berkekben, úttörő szerepet játszott az amerikai és a nemzetközi nonprofit kutatásokban.

A PONPO-t 1976-ban hozták létre az állam és a piac közötti „köztes”, „harmadik” szektor tanulmányozására. Szociológusok, politológusok, jogászok, közgazdászok egyaránt úgy gondolták, hogy többet kell tudni a társadalomnak arról a szektoráról, ahol az emberek és intézményeik nem várnak az államra, hanem magukat szervezik meg bizonyos közösségi feladatok ellátására. A szóban forgó nonprofit intézmények, magánvállalkozások — magánegyetemek, kórházak, alapítványok stb. — az USA-ban nagyon fontos szerepet játszanak.

A nonprofit kutatások kezdeményezői közül Kingman Brewstert, a Yale egykori híres elnökét, John G. Simont és Charles Lindblomot kell kiemelni.

Az elmúlt tízegynéhány év alatt a PONPO a nonprofit kutatások amerikai központjává vált. A több, mint 140 „working paper” (műhelytanulmány) között elsőként itt láttak napvilágot olyan, ma már „klasszikusnak” számító munkák, mint H. Hansmann nonprofit teóriái, S. Rose—Ackerman, J. G. Simon, P. Dimaggio, Estelle James dolgozatai.

Impozáns a *Yale Studies on Nonprofit Organizations* könyvsorozat, amelyet a PONPO az Oxford University Press-szel közösen ad ki.

Ugyancsak a PONPO szellemi terméke a nonprofit szakma „bibliájának” nevezett kézikönyv, a híres *Handbook*, amely elsőként foglalta össze a szektor interdiszciplináris kutatásainak eredményeit. Címe: *The Nonprofit Sector: A Research Handbook* (szerk. Walter W. Powell, Yale University Press).

A PONPO maga nem nagy kutatóintézet, az igazgatón és a 2—3 fős adminisztratív személyzeten kívül nincs állandó munkatársi gárdája. Fő erénye a „vendégkutatói” rendszer. Évente 2—3 vendégkutatónak tud helyet biztosítani hosszabb-rövidebb időre. Ezen kívül sok „külsős” kutatását finanszírozza.

E beszámoló írójának, aki egy évig maga is vendégkutató lehetett a PONPO-nál, leginkább a „brown bag lunch” szemináriumok, a délidőben rendezett izgalmas beszélgetések maradtak meg az emlékezetében. Ma már sok klasszikusnak számító gondolat is ezeken a szemináriumokon érlelődhetett.

A PONPO címe:
Program on Nonprofit Organizations
Yale University
P. O. Box 154 Yale Station
New Haven, Connecticut 06520

Marschall Miklós

A Mandel Center

Az Egyesült Államok egyik legjelentősebb nonprofit témájú kutatóközpontja és oktatási bázisa a Clevelandben található Case Western Reserve University *Mandel Központja*.

Cleveland az északi ipari övezet egyik legrégebb nagyvárosa, ezért érthető, hogy a felhalmozódó szociális feszültségekre reakcióképpen — Chicagóhoz hasonlóan — itt is korán megindultak a szociális mozgalmak. Sok nonprofit intézmény és alapítvány található itt. S nem véletlenül a legkorábban itt szerveztek meg egy nonprofit kutatásokkal foglalkozó egyetemi tanszéket. Egyben ez a tanszék ajánl első ízben *Master* kurzust (a mi egyetemi doktori és kandidátusi fokozatunk között helyet foglaló cím). Vezetője Dr. Dennis Young, aki egyben főszerkesztője egy most induló nonprofit folyóiratnak, a *Nonprofit Management and Leadership*-nek is.

Érdeklődni az alábbi címen lehet:

Case Western Reserve University Mandel Center,
2035 Abington Road
Cleveland, OH 44106
Dr. Dennis Young

International Fellowship in Philanthropy

(Johns Hopkins University Institute
for Policy Studies, Baltimore)

A baltimore-i Johns Hopkins Egyetemen nem folyik számottevő nonprofit képzés, de az egyetemhez tartozó kutatóintézet, az *Institute for Policy Studies* egyike az Egyesült Államokban folyó nonprofit kutatások legfontosabb központjainak. A kutatásnak két fő iránya van: az egyik az állami és a nonprofit szektor kapcsolatainak, az öntevékeny szervezetek kormányzati támogatásának elemzése, a másik a nonprofit szektor nagyságának, szerepének, jelentőségének, szerkezetének, szabályozási környezetének országok közötti összehasonlítása.

A kutatási programtól lényegében függetlenül az intézet 1988-ban ösztöndíjas programot indított be a világ különböző országaiból érkező, hazájukban a nonprofit szektorban dolgozó vagy azzal foglalkozó szakemberek számára. Ennek keretében két különböző ösztöndíj pályázható meg: egy alacsonyabb összegű, 9 hónapos, és egy magasabb havi jövedelemmel járó, 4 hónapos. Az előbbit inkább pályakezdő, a nonprofit problémáikkal még csak most ismerkedő fiataloknak szánják, az utóbbit gyakorlottabb, önálló kutatási program végrehajtására is felkészült szakembereknek.

Az ösztöndíj alkalmat ad a résztvevőknek a nonprofit szektorral foglalkozó szakirodalom áttekintésére, az amerikai nonprofit szervezetekkel való megismerkedésre, és valamilyen konkrét kutatási téma mélyebb vizsgálatára. Ez utóbbi eredményeit az ösztöndíjas időszak végén dolgozatban kell összefoglalni. Az ösztöndíjasok által írt tanulmányokat az intézet belső kiadványként megjelenteti.

Az ösztöndíjas időszaktól időben elválík, de ahhoz szervesen kapcsolódik az az évente megrendezett összejövétel, amelyen a régi és az új ösztöndíjasok nemcsak egymással találkozhatnak, hanem neves kutatókkal és a nemzetközi alapítványi világ tekintélyes képviselőivel, valamint a mindenkori vendéglátó ország nonprofit szektorának vezetőivel is.

Évente összesen 6—7 ösztöndíjat adnak ki. Az eddigi ösztöndíjasok között 3 angol, 1 ausztrál, 1 belga, 1 francia, 1 holland, 1 indiai, 1 izraeli, 1 jamaicai, 1 kínai, 2 lengyel, 2 magyar, 1 német, 1 olasz, 1 orosz és 1 venezuelai szakember volt. Az ösztöndíjasok első konferenciáját 1989 nyarán Londonban, a másodikat 1990 nyarán Krakóban rendezték.

Az ösztöndíjas program célja és eredménye nem csak az amerikai nonprofit szektorra vonatkozó ismeretek gyarapítása, hanem ugyanakkor a nemzetközi információcsere intenzívebbé tétele, a nonprofit szervezetek iránt érdeklődő szakértők nemzetközi hálózatának kiépítése is.

Részletesebb információkért és jelentkezési lapért az esetleges érdeklődők Julee Kryder—Coe-hoz fordulhatnak az alábbi címen:
Shriver Hall
Baltimore, MD 21218
USA

Kuti Éva